

ЗНАЧЕННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Головченко С. В.

*здобувачка вищої освіти групи ПБ-18-2
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України*

Дяченко С. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

Одним з важливих елементів при розгляді цивільних справ у судах є заходи забезпечення позову, які слугують тими компонентами, які полегшують чи ускладнюють провадження цивільного процесу, завдяки яким судові рішення є справедливим, логічним та правильним щодо певної конкретної судової справи. Без заходів забезпечення позову неможливо захистити права, свободи та інтереси учасників цивільного процесу, порушитися принцип законності, рівності сторін.

Основною метою дослідження теми є всебічний, різносторонній розгляд інституту забезпечення позову, визначення його ролі в цивільному процесуальному праві України, аналіз практики створення інститутом забезпечення позову оптимальних умови для реального захисту прав та інтересів осіб, забезпечення гарантій виконання рішень суду та захист прав не лише позивача, а і усіх учасників цивільного провадження.

Для досягнення мети нашої роботи ми використовували методи аналізу, синтезу, описання, узагальнення та формально-юридичний метод.

Позов—це матеріально-правова вимога, звернута через суд від позивача до відповідача про захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, яка вирішується у визначеній законом процесуальній формі у спосіб, встановлений законом або договором [1, с. 137].

Питання щодо заходів забезпечення позову в цивільному процесі України привертало увагу, оскільки воно є не до кінця досліджене, складне та не однозначне, спонукає до ретельного аналізу законодавчої бази, а також до розгляду з різних сторін. Судова практика доводить, що реалізація даних заходів не завжди є проста та зрозуміла а застосування норм ЦК України, законів та інших нормативно-правових

актів є у більшості випадків суперечливим, деякі обставини можуть настільки заплутувати суддю, що унеможливають винесення єдиного адекватного рішення. Дану проблему досліджували такі науковці та вчені: Бігун В.А., Комаров В.В., Баранкова В.В., Масленнікова Н.Н., Мазавіна А.І., Мінченко Р.М., Ткачева Н.Н., Єрмолаєва В.О. та інші.

Л. Дубчак дійшов висновку, що забезпечення позову – це сукупність процесуальних дій, які гарантують виконання рішення суду в разі задоволення позовних вимог [2 с. 172]. До даного визначення можна додати такі ознаки заходів забезпечення позову як строковий характер і припинення в певних випадках, зокрема й тоді, коли потреба в забезпеченні позову з тих чи інших причин відпала або змінилися обставини, що зумовили їх застосування.

На думку Н. Масленнікова діяльність судді або суду щодо застосування передбачених законом заходів, які гарантують реальність виконання майбутнього рішення по справі в тому випадку, якщо позов буде задоволений [3, с. 214]. В такому випадку для того, щоб реальний позов виконався потрібно уникнути нестачі даних, оскільки відсутність їх є головною перешкодою для примусового здійснення заходів забезпечення позову.

Також слід відмітити, що ЦПК України не передбачає умов, які зобов'язують суд забезпечити позов, а саме не висуває умовою забезпечення позову його обґрунтованість наданими доказами. Проте не всі вчені розділяють таку думку. У своїх працях Н. Н. Ткачева вказує, що суди не повинні приймати забезпечувальні заходи, якщо заявник не обґрунтував причини звернення із заявою про забезпечення вимоги конкретними обставинами, які підтверджують необхідність прийняття забезпечувальних заходів, і не представив докази, що підтверджують його доводи [4, с. 26]. Ми приймаємо її позицію, бо вона є логічною та справедливою. У випадку неподання важливих відомостей неможливо навіть зрозуміти чим оперує дана особа.

Стаття 150 ЦПК затверджує невичерпний перелік заходів забезпечення позову, серед яких накладення арешту на майно та (або) кошти, що належать або підлягають передачі або сплаті відповідачеві і знаходяться у нього чи в інших осіб; заборону вчиняти певні дії; встановлення обов'язку вчинити певні дії; заборону іншим особам учиняти дії щодо предмета спору, або здійснювати платежі, або передавати майно відповідачеві чи виконувати щодо нього інші зобов'язання, а також багато інших [5]. Сутність даних заходів полягає в тимчасовому обмеженні прав особи, але таке позбавлення права не є безглуздом або принизливим, а навпаки покращує виконання рішення та згодом повертає особі її права.

Проаналізувавши цю статтю очевидним стає те, що перелік поданий вище не є повним, тому можуть виникати деякі питання стосовно інших заходів, що виносяться на вибір судді. При цьому досить вагомим становить такий важливий аспект як зловживання службовим становищем при здійсненні такого вибору, оскільки безпідставне порушення права особи є неправомірним. Варто відмітити, що суддя повинен добре обдумати чи відповідають конкретні забезпечувальні заходи майновому інтересу тих заходів, які подаються у клопотанні до суду.

Пленум Верховного Суду України у постанові від 22.12.2006 № 9 «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову» визначив, що суд не повинен вживати таких заходів забезпечення позову, які пов'язані із втручанням у внутрішню діяльність господарських товариств а у справах про захист трудових чи корпоративних прав взагалі не допускається забезпечення позову шляхом зупинення дії рішення про звільнення позивача з роботи та зобов'язання відповідача й інших осіб не чинити перешкод позивачеві у виконанні ним своїх попередніх трудових обов'язків, оскільки таким чином фактично ухвалюється рішення без розгляду справи по суті [6]. Вважаємо такі обмеження доцільними і вкрай потрібними, оскільки надмірного тиску на особу бути не повинно, позов повинен задовольняти свою мету та завдання, таким чином захищаючи надмірний вплив інших факторів на суб'єкта цивільного провадження.

Неповнота змісту підстав забезпечення позову веде до того, що в деяких ухилах судді зазначають лише про необхідність забезпечення позову без будь-якого обґрунтування або ж лише зазначають про доцільність забезпечення позову, а такого допускати взагалі неприпустимо, так як це не забезпечить захист особи від порушеного її особистого права.

Отже, неухильне, чітке додержання судами України норм чинного законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову є необхідною умовою здійснення завдань цивільного судочинства.

Література:

1. Цивільний процес України : практикум / С. В. Дяченко, Ю. Ю. Рябченко, Л. О. Самілик. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 312 с. – (Серія «На допомогу студенту УДФСУ»; т. 70).

2. Дубчак Л.С. Правове регулювання забезпечення позову в цивільному процесі / Л.С. Дубчак // Зовнішня торгівля: право та економіка: науковий журнал / Мін. економіки України; Українська академія зовнішньої торгівлі. – 2009. – № 4 (45). – С. 167–173.

3. Масленнікова Н.І. Цивільний процес / Н.І. Масленнікова ; під ред. Ю.К. Осипова. – М., 1995.

4. Ткачева Н.Н. Забезпечення позову в цивільному судочинстві М.: Волтерс Клувер, 2011. 136 с.

5. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України: кодекс від 18.03.2004, редакція від 13.08.2020. № 40-41, 42, ст.492. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 23.02.2021)

6. Постанова пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 р. № 9 «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/va009700-06> (дата звернення: 22.02.2021)

ПОНЯТТЯ ПЕРЕДАЧІ РЕЧІ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЇЇ МІСЦЯ В МЕХАНІЗМІ ПЕРЕХОДУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Гудима М. М.

*кандидат юридичних наук, доцент,
докторант кафедри цивільного права*

Навчально-наукового юридичного інституту

*Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Значення передачі речі в доктрині цивільного права та у сфері практики здійснення цивільних правовідносин є надзвичайно вагомим, адже саме з нею норми вітчизняного законодавства пов'язують такий значущий наслідок як перехід права власності за договором. Згідно ч. 1 ст. 334 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України, право власності у набувача майна за договором виникає з моменту передання майна, якщо інше не встановлено договором або законом. Очевидно, що момент припинення права власності у попереднього праволодильця і виникнення даного права в нового має істотне практичне значення і для вищевказаних суб'єктів, і для їх кредиторів, і для держави та суспільства в цілому. Позаяк однозначність у правовій доктрині щодо розуміння передачі речі, визначення її місця у динаміці права власності наразі відсутня, не позбавлене неточностей та упущень законодавче визначення способів її здійснення, що красномовно демонструє актуальність дослідження відповідної проблематики.